

Tomasz Czura*
WT UWM, Olsztyn

WARTOŚĆ ZBAWCZA WNIEBOWSTĄPIENIA JEZUSA CHRYSTUSA W UJĘCIU JEANA GALOTA

Bezsporną zaletę myśli teologicznej belgijskiego jezuita Jeana Galota stanowi to, że z jednej strony uderzająca jest w niej oryginalność i świeżość ujęcia, a z drugiej wierność żywej Tradycji Kościoła¹. To połączenie sprawia, że warto dzisiaj, w dobie prób podważania katolickiej ortodoksji, przywoływać myśl takich teologów, którzy są jej strażnikami. Jest to niezwykle istotne, gdyż prawda objawiona jest jednocześnie prawdą zbawczą. Dlatego ufność, z jaką można studiować myśl belgijskiego teologa, jest doświadczeniem nie do przecenienia.

Problem wartości zbawczej wniebowstąpienia Jezusa nie pojawia się zbyt często w refleksji teologicznej. Za taki stan rzeczy odpowiada siła wyrazu innych wydarzeń zbawczych, takich jak śmierć czy zmartwychwstanie Chrystusa. Niemniej jednak samo wniebowstąpienie Jezusa posiada wiele cech, które decydują o wielkiej wartości teologicznej tego wydarzenia. Wymienione tutaj zostaną dwie z nich, które jednak mają decydujące znaczenie dla tych rozważań. Pierwszą z tych cech jest fakt mówiący o tym, że wniebowstąpienie opisane jest przez Ewangelię i Dzieje Apostolskie (por. Łk 24,50-52; Dz 1,1-11). Opisanie tego wydarzenia przez autorów Nowego Testamentu świadczy o tym, że owi autorzy przywiązywali dużą wagę do znaczenia wniebowstąpienia dla rodzących się wspólnot kościelnych. Druga cecha, świadcząca o ważności i doniosłości wniebowstąpienia dla chrześcijan, polega na implikacji teologicznej tego wydarzenia, które wywarło znaczny wpływ na inne księgi Nowego Testamentu. Mam tu na myśli zwłaszcza teologię zawartą w Liście do Hebrajczyków i Apokalipsie św. Jana, ukazującą Jezusa Chrystusa jako wiecznego kapłana (por. Hbr 8,1-13; Ap 21,22-24). Wspomniane księgi ukazują przebieg niebieskiej liturgii, która

* Tomasz Czura (ur. 6 marca 1980 r.), doktorant na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie; obecnie zajmuje się teologią symboliczną Brunona Fortego w aspekcie Symbolu Boga Ojca.

¹ Por. A. Kubiś, *Wstęp*, w: J. Galot, *Wybrane zagadnienia z teologii współczesnej*, Kraków 1994, s. 5.

dzieje się w wieczności i skupia się wokół postaci Jezusa i Jego ofiary złożonej za grzechy ludzi². Wszystko to pozwala na postawienie tezy, że wniebowstąpienie Jezusa sprawia i zabezpiecza wspólną liturgię Kościoła pielgrzymującego i Kościoła niebieskiego, co prowadzi do przyjęcia przez stworzenie Ducha Świętego, który przemienia i uświęca ludzi³. Znakiem i sakramentem tego wspólnego celebrowania jest Eucharystia, która zawsze odbywa się na pograniczu tego świata i świata przyszłego, odkupionego i zbawionego. Celem tego artykułu będzie ukazanie stanowiska Jeana Galota, który w swoich rozważaniach zdaje się potwierdzać wyżej postawioną tezę. Belgijski teolog nie tylko ukazuje odrębność wniebowstąpienia jako wydarzenia soteriologicznego, ale przedstawia je jako jeden z warunków uzyskania przez Jezusa władzy królewskiej i kapłańskiej. Władza ta jest władzą wstawienniczą i polega na ruchu wstępującym, w którym Ojciec zostaje otoczony chwałą. By jednak w pełni ukazać znaczenie zbawcze wniebowstąpienia, należy ukazać również ruch zstępujący łaski. W tym celu Galot ukazuje Jezusa Chrystusa jako Głowę Mistycznego Ciała, jakim jest Kościół.

ODRĘBNOŚĆ WNIEBOWSTĄPIENIA JEZUSA

Należy zatem postawić pytanie o to, co stanowi o wartości zbawczej wniebowstąpienia Chrystusa. By udzielić odpowiedzi na to pytanie, należy najpierw ukazać różnicę, jaka istnieje między uwielbieniem Jezusa a Jego zmartwychwstaniem, z tego względu, że często, zdaniem Galota, dochodzi do utożsamienia obu tych wydarzeń⁴. Utożsamienie to prowadzi zaś do zagubienia zbawczego znaczenia wniebowstąpienia Jezusa. Jednym z powodów, dla których dokonuje się tego utożsamienia, jest to, że zmartwychwstanie widziane jest jako wydarzenie, które uwiarygodnia działalność Jezusa jako Syna Bożego. Niemniej jednak, gdy odrzuci się ten sposób przedstawiania i wyjaśniania zmartwychwstania Jezusa, a przyjmie się kryterium soteriologiczne, wówczas wniebowstąpienie jawi się jako wydarzenie o doniosłym znaczeniu zbawczym. Wniebowstąpienie stanowi bowiem, zdaniem belgijskiego jezuita, dopełnienie zmartwychwstania⁵. Dopełnienia tego nie należy jednak rozumieć jako rzeczywistości pozbawionej swojego specyficznego znaczenia. Należy je raczej traktować jako drugi etap chwalebego stanu, jaki osiągnął Jezus po swojej śmierci i zmartwychwstaniu. Stąd potrzeba udzielić odpowiedzi na pytanie, na czym polega stan osiągnięty przez wniebowstąpienie. Dusza Chrystusa, jak zauważa Galot, osiągnęła stan chwalebny w chwili śmierci. Natomiast Jego ciało dochodziło do tego stanu przez dwa

² Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nr 662.

³ Por. *Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum concilium”*, nr 7.

⁴ Por. J. Galot, *Gesù liberatore*, Firenze 1978, s. 425-426.

⁵ Por. tamże, s. 427.

etapy, jakimi są zmartwychwstanie i wniebowstąpienie. Wniebowstąpienie przygotowuje ostatecznie triumf ciała Jezusa, które osiągnęło chwałę nieba na mocy zmartwychwstania. Fakt ten ma duże znaczenie, ponieważ odsłania prawdę o tym, że wraz z ciałem Chrystusa cały świat materialny wchodzi do chwały Bożej⁶.

WNIEBOWSTĄPIENIE JAKO WARUNEK OBJĘCIA WŁADZY

Ten nowy stan Chrystusa w ekonomii zbawienia oznacza Jego definitywne i ostateczne odejście do Ojca. Odejście to, chociaż ma charakter cielesny, to jednak otwiera nowy rozdział w historii zbawienia, którego istota polega na tym, że odtąd obecność zmartwychwstałego Pana ma charakter duchowy⁷. Innymi słowy, Jezus odchodzi w sposób cielesny po to, aby powrócić i być obecnym w sposób duchowy za pośrednictwem Ducha Świętego, który będzie kontynuował Jego dzieło⁸. Stąd wniebowstąpienie otwiera przed Jezusem zmartwychwstałym możliwość bycia obecnym w Kościele i w świecie w sposób duchowy. Inauguracją tego nowego sposobu bycia Jezusa jest moment wylania Ducha Świętego, który bez wniebowstąpienia nie byłby możliwy⁹.

Samo odejście Jezusa stanowi jednakże, zdaniem Galota, zaledwie pierwszy krok do objęcia przez Niego władzy, czego wyrazem jest Jego zasiadanie po prawicy Ojca (por. Hbr 1,3-5)¹⁰. Określenie mówiące o „zasiadaniu po prawicy Ojca” występuje w Psalmie 110, gdzie oznacza ono objęcie przez króla władzy i osiągnięcie przez niego zwycięstwa nad nieprzyjaciółmi. Intronizacja Mesjasza jednak, widziana w świetle wniebowstąpienia, posiada o wiele szersze znaczenie. Pojawiająca się bowiem chmura, która „przenosi” Jezusa do stanu chwały, jest znakiem teofanii, co w konsekwencji oznacza, że chwała przez Niego posiadana ma charakter boski. Co więcej, jako Mesjasz sprawuje On ową władzę w swojej naturze ludzkiej. Ma doniosłe znaczenie soteriologiczne, ponieważ dzięki temu staje się On Panem całej ludzkości. Chrystus jest wprawdzie Panem wszelkiego bytu, jednak łączy On swoją władzę z darem zbawienia (por. Hbr 1,3-5). Dlatego zasadniczą cechą władzy Jezusa nad ludzkością jest jej wymiar i znaczenie soteriologiczne. Jest to bowiem władza przynosząca zbawienie ludziom, którą jako Zbawiciel sprawuje On również nad aniołami i nad całym stworzeniem po to, aby udzielić zbawienia ludzkości¹¹. Władza ta polega zatem na zdobyciu i przekaza-

⁶ Por. J. Galot, *Il mistero della speranza*, Assisi 1971, s. 132.

⁷ Por. tenże, *Wybrane zagadnienia z teologii współczesnej*, s. 149.

⁸ Por. tenże, *Serce Ojca*, Warszawa 1962, s. 346.

⁹ Por. tenże, *Gesù liberatore*, s. 428.

¹⁰ Por. tamże, s. 420.

¹¹ Por. tamże, s. 421.

niu zbawienia ludziom przez jedyne i uniwersalne Zbawiciela, jakim jest Jezus Chrystus¹². Władza ta jest zarazem władzą wstawienniczą, ponieważ Chrystus, zasiadając po prawicy Boga, reprezentuje ludzkość i wstawia się za ludźmi (por. Rz 8,34)¹³. Władzy tej Jezus udzielił także swoim uczniom, zanim wstąpił do nieba (por. Mt 28,18-19). Pozwala ona uczniom w sposób odważny wyznawać i dawać świadectwo swojej wiary w Jezusa Chrystusa¹⁴.

Jezus, który zasiadł po prawicy Ojca, obok wspomnianej władzy królewskiej ma także, zdaniem Galota, władzę i godność kapłańską, którą zdobywa przez swoje wniebowstąpienie, o czym świadczą następujące słowa: „Ty jesteś kapłanem na wieki na wzór Melchizedeka” (Ps 110,4)¹⁵. Spełnienie tych słów dokonuje się na drodze złożenia przez Chrystusa ofiary doskonałej. Z drugiej zaś strony, omawiana pełnia kapłaństwa zostaje przez Jezusa Chrystusa osiągnięta w tajemnicy Jego wniebowstąpienia, ponieważ dzięki Jego wywyższeniu staje się On Kapłanem na wieki na wzór Melchizedeka, a Jego kapłaństwo nabiera charakteru i wymiaru transcendentnego. Co więcej, staje się „sprawcą zbawienia wiecznego dla wszystkich, którzy Go słuchają” (Hbr 5,9). Sprawczość ta jest wynikiem złożonej przez Niego ofiary, która czyni z Niego nie tylko Zbawiciela, lecz także Tego, kto wstawia się za ludźmi przed Bogiem (por. Hbr 7,25).

Władza wstawiennicza, jaką pełni Zbawiciel, pozwala zdaniem belgijskiego teologa na dostrzeżenie wewnętrznego związku, jaki istnieje między tytułem „król” a tytułem „kapłan”. Jezus jest królem i kapłanem, ponieważ jest Zbawicielem człowieka. Jak pisze belgijski jezuita: „Wniebowstąpienie łączy bowiem na jednej płaszczyźnie tytuł króla i kapłana. Łączy je w jednym działaniu, którego istota polega na przekazywaniu zbawienia”¹⁶. Należy jednak pamiętać o tym, że zarówno władza królewska, jak i władza kapłańska Jezusa mają swoją specyfikę. Władza kapłańska Chrystusa polega na uświęcaniu ludzi, które z kolei czerpie swoją moc z kultu. Ten zaś wypływa z ofiary, jaką złożył Chrystus Kapłan. Stąd można mówić o charakterze ofiarniczym władzy kapłańskiej oraz o jej celu, jakim jest uświęcenie ludzi. Władza królewska Jezusa wnosi natomiast nową wartość w działanie uświęcające. Ta nowa wartość przejawia się zasadniczo w zasięgu uświęcającej mocy Jezusa, którą rozciąga On nad całą ludzkością, ponieważ ma ona uniwersalne znaczenie i całkowitą suwerenność. W związku z tym można powiedzieć, że omówione dwa aspekty władzy Jezusa są komplementarne. Posiadają jeden cel, jakim jest ukierunkowanie tej władzy na zbawienie całej ludzkości.

¹² Por. J. Galot, *Problemi di cristologia*, Roma 1977, s. 35.

¹³ Por. D. Gardocki, *Solidarność i reprezentacja. Współczesne modele soteriologiczne*, „Studia Bobolanum” 2,1 (2002), s. 72.

¹⁴ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nr 664.

¹⁵ Por. J. Galot, *Gesù liberatore*, s. 422.

¹⁶ Tamże, s. 423.

CHRYSTUS GŁOWĄ MISTYCZNEGO CIAŁA

By jednak w pełni ukazać, na czym polega wartość zbawcza wniebowstąpienia, należy odpowiedzieć na pytanie o to, w jaki sposób Jezus obdarza ludzkość zbawieniem. Pomocą w wyjaśnieniu tego zagadnienia jest kwestia dotycząca Chrystusa jako Głowy Ciała Mistycznego. Zwraca na nią uwagę św. Paweł, gdy mówi, że Bóg ustanowił Jezusa „Głową dla Kościoła, który jest Jego ciałem, Pełnią Tego, który napełnia wszystko wszelkimi sposobami” (Ef 1,23). Stwierdzenie to pokazuje, że o ile Chrystus przez swoją śmierć pojednał w swoim ukrzyżowanym ciele ludzkość z Bogiem i między sobą, o tyle przez wniebowstąpienie stał się Głową Ciała, jakim jest Kościół (por. Ef 2,16)¹⁷.

Funkcja Chrystusa jako Głowy Kościoła oznacza przede wszystkim, zdaniem Galota, Jego panowanie nad całą wspólnotą wiernych. Jego władza ma zatem charakter absolutny. Przejawia się ona w zdolności i mocy, jaką Chrystus posiada do tego, by napełniać Kościół życiem Bożym. Stało się to możliwe dzięki uwielbieniu Chrystusa i Jego wstąpieniu do nieba. Odtąd w Chrystusie uwielbionym mieszka cała pełnia boskości, to znaczy pełnia życia Bożego, którą On przekazuje Kościołowi¹⁸. Omawiana funkcja Jezusa jako Głowy Ciała Mistycznego ma dwa aspekty – immanentny i transcendentny. Pierwszy wskazuje na to, że Jezus karmi swoje Ciało od wewnątrz, sam będąc jego centrum. Drugi aspekt wskazuje na to, że przekracza On w sposób absolutny swoje Ciało, jakim jest Kościół¹⁹.

W związku z tym, co zostało powiedziane, Galot dostrzega i podkreśla ważność relacji, jaka istnieje między wniebowstąpieniem a pełnią życia, którą Chrystus obdarza ludzkość. Wstąpił On bowiem ponad wszystkie niebiosy, jak stwierdza to Paweł, aby wszystko napełnić życiem Bożym (por. Ef 4,10). Stwierdzenie to pokazuje, że celem wniebowstąpienia jest utworzenie nowej ludzkości, tj. napełnionej życiem Bożym²⁰. Świadectwem tej nowej ludzkości jest obecność Ducha Świętego, którego konkretnym wyrazem są różne charyzmaty i wspólnota Kościoła, której przewodzą następcy apostołów. Kościół dzięki działaniu Ducha Świętego może się rozwijać i objąć wszystkie narody, kultury i cywilizacje²¹.

¹⁷ Por. J. Galot, *Ciało mistyczne*, Warszawa 1964, s. 48.

¹⁸ Por. tenże, *Gesù liberatore*, s. 423.

¹⁹ Por. tamże, s. 424.

²⁰ Por. J. Galot, *La Beata Passio*, Milano 1969, s. 321.

²¹ Por. J. Szczurek, *Zafascynowanie osobą Chrystusa. Jean Galot SI – osoba i czyn*, w: *Wybitni teologowie XX wieku. Krąg języka francuskiego*, pod red. bp. J. Jezierskiego, K. Parzycha, Olsztyn 2004, s. 67.

WNIEBOWSTĄPIENIE JAKO JEDEN Z WARUNKÓW EUCHARYSTII

Napełnienie życiem Bożym stworzenia znajduje swoją szczególną realizację i urzeczywistnienie w tajemnicy Eucharystii. W niej bowiem wywyższony Chrystus karmi uczniów swoim Ciałem i poi swoją Krwią i w ten sposób napełnia ich swoim życiem. Prawda ta pozostawała niezrozumiała dla uczniów przed wniebowstąpieniem Jezusa (por. J 6,61-62). Jednakże Chrystus po wniebowstąpieniu czyni uczniów zdolnymi do zrozumienia tajemnicy Eucharystii. W tym sensie wniebowstąpienie jest wydarzeniem, które umożliwia Jezusowi powierzenie apostołom, a przez nich Kościołowi swojego Ciała i Krwi na pokarm duchowy dla ludzi. Z drugiej zaś strony Eucharystia sprawia, że Chrystus, który odszedł w sposób widzialny i cielesny z tego świata, nadal pozostaje pośród swoich uczniów. Jest to możliwe dzięki tajemnicy wniebowstąpienia, która dokonuje ostatecznego przeobótwienia Jego ciała, przez co staje się On duchowym pokarmem. Zmartwychwstanie zatem i wniebowstąpienie są dwoma wydarzeniami, obok Krzyża, które fundują Eucharystię.

ZAKOŃCZENIE

Powyższe analizy prowadzą do wniosku, że wartość zbawcza wniebowstąpienia Chrystusa polega, zdaniem Galota, na tym, iż Jezus definitywnie odchodzi z tego świata w sposób fizyczny, aby być w nim obecny w sposób duchowy. Jego obecność pośród ludzi jest wyrazem sprawowanej przez Niego władzy, ponieważ przychodzi On jako Król, Kapłan i Głowa Ciała Mistycznego, którym jest Kościół. Jego władza zaś dzięki zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu rozciąga się na całą ludzkość, ze względu na to, że Jego ludzka natura zostaje napełniona życiem Bożym, które przekazuje On każdemu człowiekowi. Szczególnym miejscem udzielania tego życia jest Eucharystia, będąca pokarmem duchowym, którym karmi On i ożywia Kościół.

Oprócz ruchu zstępującego, w którym Jezus uwielbiony udziela życia Bożego ludziom, można wyróżnić ruch wstępujący, będący istotą kultu. W Chrystusie, w Jego ruchu uwielbienia wznoszącym się do Ojca, każdy człowiek ma swój udział²². Chrystus uwielbiony sprawia, że działanie eucharystyczne Kościoła pielgrzymującego łączy się z dziękczynieniem, jakie odbiera Bóg od Kościoła zbawionych w niebie. Ta wspólnota, tworząca się wokół Chrystusa uwielbionego, łączy w sobie oba ruchy: zstępujący łaski i wstępujący liturgii. Aby mogło dojść do zsynchronizowania spływającej na ludzi łaski i eucharystycznego dzięk-

²² Por. E. Schillebeeckx, *Chrystus sakrament spotkania z Bogiem*, Kraków 1966, s. 37.

czynienia za dar życia Bożego, w którym Kościół ziemski i niebieski chwali Boga, wpieryw Chrystus musiał zostać uwielbiony.

Przytoczone wyżej myśli belgijskiego jezuitę potwierdzają to, że życie Boże rozlewa się na ludzkość przez zesłanie Ducha Świętego i przez dar Eucharystii. W tym samym darze Eucharystii Kościół wstawia się wraz z Chrystusem orędującym u Boga i dzięki temu dostępuje zbawienia²³. Ten ruch wstępujący, wstawienniczy, opisany jest przez belgijskiego jezuitę w perspektywie władzy pełnionej przez Jezusa. Istotą tej władzy jest orędownictwo za ludźmi u Ojca, którego najdoskonalszym przejawem jest ofiara złożona za grzechy świata. Stąd można powiedzieć, że myśl teologiczna Galota dotycząca wniebowstąpienia Jezusa stanowi fundament postawionej w tych rozważaniach tezy. Wniebowstąpienie Jezusa sprawia i zabezpiecza wspólną liturgię Kościoła pielgrzymującego i Kościoła w niebie oraz jest warunkiem zesłania życia Bożego na ludzkość.

THE SALUTARY VALUE OF JESUS CHRIST'S ASCENSION ACCORDING TO JEAN GALOT

Summary

The article deals with the issue of salutary meaning of Jesus Christ's Ascension according to Jean Galot. The starting point of the reflections is a trial of highlighting the ascension as an event, with a unique, peculiar meaning. Next the issue of influence of ascension on acquiring power by Jesus Christ is analyzed. The power consists in the intercession of Jesus at his Father as well as pouring the Holy Spirit on the Church. Jesus Christ as a priest performs sacrifice of intercession, whereas as a king pleads continuously the case of his people in front of the Father. The sacrifice on the cross, the resurrection and ascension reveal the process of acquiring dignity by Jesus Christ. The dignity is portrayed by the picture and metaphor of the Head of the Mystical Body. By his ascension Jesus Christ becomes the Head of the Church and owing to this he is able to bestow the Church with God's life. Highlighting the raising intercession movement as well as the descending movement of grace give grounds for proposing a thesis. Namely, the ascension of Jesus Christ performs and secures the common liturgy of the Church making a pilgrimage with the Church in Heaven. The thesis concerning the ascension of Jesus Christ, supported by Galot's idea, is depicted as well as defended in the article.

²³ Por. D. Gardocki, *Oblicze współcierpiącego Ojca w ujęciu Jeana Galota*, „Studia Bobolanum” 2 (2010), s. 25.